

HATÁR GYŐZŐ

Elmélődés az igazándiságról

„La vérité existe: on n’invente que le mensonge”

Azt mondják az okosok, a pénznek megvan a magához való esze: ha millióra szaporodik, megleli számtartóját (bojtárját, ügyvédjét, vagyongazdát) hitese adócsalóját, s akkor a gazdag embernek egyebet sem kell tenni, mint ölbetett kézzel heverdegélni a jachtján.

Ami igaz a pénzről, méginkább igaz a hatalomról. A hatalomnak nem kell okosnak lennie; se briliáns elmének, se lenyűgöző szónoknak; még csak karizmatikus homlokú, daliás jelenségnek sem. Elég a hatalom piederstálja, hogy magasnövésűnek hasson és a hangja is, hogy ércezen csengő legyen. Ha azt hallom, hogy Nagybergengócia tengerentúli elnöke, Ficcfalabodácia tengereninneni kancellárja vagy más, világrengető fontosságú *primus inter pares* államférfi új szónoklatírót szerződtetett (a tizenkettő mellé tizenharmadiknak, rendesen) és hogy az ENSZ-ben elmondandó beszédét már az új, kiemelt szónoklatíró fogja írni — írja vagy megírta már — hát a kezem ökölbeszorul, majd elernyed, keserűen felnevetek, miközben leszáll a vesém. Undorodhatnék környékez, kis hűja, hogy nem öklendezem — arra a méla gondolatra, vagy inkább szende gyanújára annak, hogy ha kikapnák a szónoklatíró „mankóját”, a hóna alól, hát az Elnök, a Kancellár nyitvafelejtett szájjal bornyúképet vágna, elkezdene hebegni-habogni; ha meg ez történetesen a televízió képernyőjén történne vele és kópé kezek leoltanák a *telepromptert* és a vetített „súgó” szöveg lealudna, ő pedig nem olvashatná tovább, kényelmesen (és tán, ki tudja, üresfejűen), az aláadott szónoklatírói szöveget, hanem a saját kútfejből kéne befejeznie, amit elkezdett — hát hangos kéztördelés-csontropogtatás közben nyavalyásan elsírná magát és hátraszólna szónoklatíró szárnysegédeihez: „most mit? most hogy tovább...?”

Nem mintha mindez nem így lett volna, valamióta világ a világ; szónoklatírója volt a római császároknak, a jóknak csakúgy, mint a zsarnokoknak, a bizánci *baszileuszoknak* csakúgy, mint a mindenkori- bárholvaló szultánoknak, emírekeknek, kalifáknak, nizamoknak, diktátoroknak — és más egyéb tengeri-herkenyűknek, ha megmelegedtek a hatalomban és annak magastámlájú, koronacímerez székébe belekényelmesedve, beleposványosodva, már nem ők beszéltek, hanem a hatalom. A hatalom is, akár a pénz a maga gyarapítva-elkezelgetőit, megleli a maga szószóloít- helyette szólóit —; s ahogy a pénzről mondják, hogy odamegy, ahol már van, a hatalomról is elmondható, hogy mágneses hatása ellenállhatatlan, s delejével magához vonzza a potenciális segéderőket, amanuensiszeket, szabókat, szónoklatírókat és más egyéb udvari szállítókat.

S itt, e ponton kicsire húzom magam a széken és megfagy ereimben a vér, ha arra gondolok, mitévő lennék, ha mint az asztalos a mágnesével a forgács közül kikeresi a szeget, megkeresne a hatalom és delejével magához rántana — szónoklatírónak? Elképzeltetni hitványabb feladatot, mint nem a magamét írni, hanem, adott esetben meggyőződése ellenére, azt szövegezni, amit a párt- ill. világpolitika diktál; hogy én csak afféle szerszámosláda legyek s eszem-ládájá-

ból az Elnök, a Kancellár kihúzza magának a fogalmazókámat...?! Amilyen koca-kontár-vasárnapi fogalmazó és szónoknak is tornatanár, de lévén a hatalom piramidális csúcán, még csak szégyenkező mosollyal elnézést sem kér elmebeli fogyatékoságáért, hanem keresztülnéz rajtam s hivatalból meg se lát...?!

Világéletemben csak erre az egyre voltam allergiás, de arra nagyon. A talmi dolgokra: a hamisságra, a hazudozásra; mindarra, amiről úgy éreztem, hogy „nem igaz dolog”. Ezernyolcszázszörnyűrégen, amikor olvasóim közül még egy sem élt és én is hátulgombolós ifjonti írópalánta voltam — írtam egy mesét. TURURU ÉS TÜRÜRÜ — ez volt a címe e kalandos mese-regénynek; két testvérkérről szólt, Tururu volt a kisebb, a fiú, az ötéveske, a bátrabb; és Tűrürü volt a nagyobb, a néneje, a nyolc-kilenc éveske, copfoska és copfjában a varázserejű pántlikával: az a pántlika megérezte már messziről a hamisságot-hazugságot-talmiságot-gonoszakarást-törvetést-kétszínűséget- és minden egyéb jómadárságot. Ez a kettő az én mesémben felkerekedett és elindult világgá, hogy megkeresse és visszahozza az otthonmaradóknak az *igazándságot*. Én sem vagyok felvértezve-felszerelve többel, mint TURURU és TÜRÜRÜ volt a mesében: ezzel a két hamuban-sült pogácsával a zsebemben; s amióta az eszemet tudom, világéletemben azt kerestem-kutattam: az *igazándságot*. Nem becsülök semmit olyan nagyra, mint mindenki az, amiben hisz, a meggyőződését, azt, amivel minden íze-porcikájáig azonosul; a belső kéréget, aminél mélyebbre önnönmagában már nem hatolhat s alatta amiről felismerő, hogy ez félreismerhetetlenül és *igazándiból* ő maga. Az olyan *igazándiból* igaz embert, aki még önnönmagának sem hazudik; és nem azonosul az önbecsapással, hanem lehántja magáról és alátiporja az önáltatást. Az *igaz embert* keresem az *igazándságban*; vagy meg is fordíthatnám: az *igazándságot* keresem az *igaz emberben*. Akárcsak Tururu és Tűrürü a mesében; és nekem is csak az adatott táplálékul, s eligazítóul ebben a nagy életvándorlásban mint nekik a világgáeredésben: a hamuban-sült pogácsám. S hogy ők meglették-e, amit kerestek? Vagy hogy én, bölcseletem kiteljesedésében és nyolcvan fele járóban hogy megtaláltam-e amit hinni és remélni szeretném hogy édes-mindnyájan keresünk: az *igazándságot*? Nos — meggletem-e: ti mit gondoltok?

Elárulnám én szíves-örömet, de inkább jó ösztönömről hallgatok és jövőilyenkorra hagyom. Addig csak megállom, hogy ne legyek senki-kutyája, hogy más helyett ugassak, legyen bár Nagybergengengócia tengerentúli elnöke, Ficcfalabodácia tengereninneni kancellárja vagy akár a madagaszkári herkópáter. Már ilyen égetnivaló magasra toltam ki becsvágyam mércéjét: hogy mint szónoklatíró halálomig facér maradjak s továbbra is kötetlen-fesztelen, de nagyon-elkötelezetten azt keressem-kajtassam, amit eddig.

Az igazándságot.

Dicsőség a magasságban Istennek, békesség a földön a jóakarató embernek.